

FOTO: PETER HAMBERG

Jan-Olov Svensson, kirurg vid sjukhuset i Sundsvall, ställer sig tveksam till landstingets metod för att spara pengar: »Jag är väl luttrad. Som klinikchef var jag med två gånger om att komma med större besparingar, men det slutade med att det avfärdades som tjänstemannaförslag. Central styrning saknas från politiskt håll.«

Jan-Olov Svensson är kritisk till Landstinget Västernorrland

Brist på politisk styrning ger vanmaktskänsla i organisationen

Landstinget Västernorrland försöker få ordning på ekonomin, och 178 miljoner kronor ska kapas bort. Sparbetinget läggs ut på verksamheten, där de svåra besluten får tas.

– Det har spridit sig en vanmaktskänsla i hela organisationen, ett resultat av brist på politisk styrning, säger Jan-Olov Svensson, överläkare vid kirurgkliniken i Sundsvall.

Han har tidigare varit klinikchef. Nu betraktar han landstingets ekonomiska problem från ett annat perspektiv – och förvånas över bristen på handlingskraft.

Varken landstingsskatt eller patientavgifter får höjas. Politikerna ställer sig också tveksamma till strukturförändringar, som till exempel att lägga ner den akutmedicinska verksamheten i Härnösand.

De konkreta beskederna är få. Arbetet med att hitta besparingar lämnas över till verksamheten.

– Det är svagt. Sparbeskeden från högsta ledningen är minst sagt vaga. Jag har svårt att se hur det ska gå att använda osthyvelsprincipen för så stora summor. 65 miljoner kronor på den specialiserade vården motsvarar ungefär hela kirurgin i Sundsvall, säger Jan-Olov Svensson.

Redan under våren sjösattes ett akut sparpaket. Investeringsstopp infördes och budgetarna för resor, inköp och utbildning stramades åt ordentligt.

– Men det handlar om småsaker i relation till det stora underskott som landstinget dras med. Det skapar mest irritation i organisationen, tycker Jan-Olov Svensson.

Det var under förra året som Landstinget Västernorrlands ekonomi försämrades kraftigt. Underskottet stannade vid 258 miljoner kronor, och i år pekar prognoserna mot ett minus på minst 200 miljoner kronor.

Kostnadsreduceringarna i sommarens stora handlingsplan för ekonomisk balans ger full effekt först 2006.

Primärvården ska spara 40 miljoner kronor och den specialiserade vården 65 miljoner kronor. Dessutom finns en post på 35 miljoner kronor för omedelbara åtgärder som inköp, personalkostnader och viss reduktion av vårdplatser.

– Jag kan bara konstatera att det här är resultatet av politikernas och chefstjänstemännens arbete. Vi i den medicinska professionen har inte deltagit i någon referensgrupp eller på annat sätt, säger Jonas Wallvik, ordföran-

de i Medelpads läkarförening.

Jan Sjödin är socialdemokratiskt landstingsråd. Han tycker det är naturligt att lägga ut besparingarna som ett beting på verksamheten:

– Att uppifrån använda svärdet för att få ordning på ekonomin skulle fungera dåligt. Nu får samrådsgrupper inom medicin, kirurgi och psykiatri jobba fram till hösten och sedan fasas det hela in i budgetberedningen. Då tar vi det politiska ansvaret för besluten.

Strukturella förändringar »ger ofta mindre än man tror«, anser han.

På ett par punkter anger landstingsledningen ändå färdriktningen: vårdcentralerna i större tätorter ska förtätas, jourlinjerna kommer att ses över.

Politiskt är enigheten stor i Västernorrland om det sparbetning som lagts ut. De styrande partierna – socialdemokraterna och vänsterpartiet – är överens med den så kallade vårdalliansen, där större delen av det borgerliga blocket ingår.

Undantaget är moderaterna, som presenterat alternativa sparförslag.

FOTO: PETER HANBERG

Moderaterna är den avvikande rösten i Landstinget Västernorrland, där enigheten om besparingarna annars är stor bland politikerna. Moderaternas gruppleddare Jacomina Beertema, som även är överläkare vid Sundsvalls sjukhus, befarar att landstinget går mot tvångsförvaltning.

– Vi har försökt lägga besparingarna på andra sektorer än vården och vill bland annat minska landstingets lokalkostnader, säger Jacomina Beertema, moderat gruppleddare i landstinget och överläkare vid ortopedkliniken vid Sundsvalls sjukhus.

– Sparkravet som presenterats hittills från den politiska ledningens sida kommer inte att räcka. Jag tror att det kommer att sluta med tvångsförvaltning och då kan vi säga adjö till de mindre sjukhusen.

Jan-Olov Svensson pekar på fundamentala brister i landstingets organisation och ser central styrning i en länsförvaltning som nödvändigt.

– Det går inte att få ordning på ekonomin utan hårdare kostnadskontroll. Jag kan ta min egen cheftid som exempel. När våra prognoser pekade mot mångmiljonunderskott slog vi larm, men det ignorerades högre upp i organisationen. Nu har kulturen med dålig budgetdisciplin kommit till vägs ände.

Fredrik Mårtensson
frilansjournalist

Anställningsstopp gemensam nämnare för

Lågkonjunktur, vikande skatteunderlag och eftersläpande budgetunderskott gör den ekonomiska framtidsbilden dystert för landstinget. Efter stora skattehöjningar i början av mandatperioden riktar landstingsledningarna nu fokus mot verksamheten.

– Det har skett en snabb omsvängning i riktning mot besparingar och kostnadskontroll. Effekten har nog förstärkts av att det var valår i fjol och att det då var svårt att besluta om åtgärder, säger Landstingsförbundets chefsekonom Stefan Ackerby.

Han tror ändå att de stora skattehöjningarna i Stockholm och Skåne kommer att halvera landstingens totala underskott, från drygt 7 miljarder kronor till 3,5 miljarder kronor i år. Men det bedöms som en tillfällig ljusning inför nästa år.

Den kärva ekonomin har diskuterats i landstingsdirektörföreningen. Men att det skulle handla om någon samordnad strategi tillbakavisas av ordföranden Jan-Åke Björklund:

– Nej, visserligen sitter vi i samma båt med problem att finansiera sjukvården. Men spännvidden är väldigt stor. Glöm inte att det finns organisationer som räknar med att göra resultat nära noll, till exempel Värmland, Uppsala och Västra Götaland.

Han ser en rad gemensamma nämna-

re för hur landstingen tacklar situationen. Det handlar om anställningsstopp i olika former, att minska beroendet av bemanningsföretag och åtgärder mot läkemedelskostnader.

I Region Skåne är de ekonomiska problemen fortfarande stora och inför nästa år krävs hälso- och sjukvården på besparingar i storleksordningen 500 miljoner kronor.

– Vi tittar bland annat på volymerna för elektiv kirurgi, säger Lars-Åke Rudin, chefscontroller i hälso- och sjukvårdsledningen.

Parallellt med budgetarbetet lyfter regionledningen fram strategiprojektet Skånsk livskraft som en huvudlösning på de ekonomiska problemen. Akutsjukvården koncentreras till fyra platser: Lund, Malmö, Helsingborg och Kristianstad.

– Politiker och tjänstemän har alldeles för stora förväntningar på spareffekten genom Skånsk livskraft, tycker Lars Nevander, som är ordförande i Mellertas Skånes läkarförening.

Om sparkravet för 2004 säger han:

– Vi bedömer den summan som omöjlig att klara utan stora skadeverkningar för vården. Staten måste skjuta till mer pengar, annars går inte ekvationen ihop.

Region Skåne hade budgeterat ett un-

derskott för 2003 på 420 miljoner kronor, men prognoser under våren pekar mot minst det dubbla.

De skånska läkarföreningarna har valt att ta aktiv del i effektiviseringsprocessen i de akuta sparpaket som de olika distrikten i Region Skåne tvingats arbeta fram.

– Om vi deltar i den processen kan vi med en helt annat trovärdighet kämpa för mer resurser till vård, utveckling och forskning, säger Lars Nevander.

Läkarföreningarnas 14-punktsprogram innehöll besparing för flera hundra miljoner kronor och var ett sätt att fredda sjukvårdens kärnverksamhet. Nedläggning av sjukvårdsupplysningen och att minska den centrala administrationen var två av punkterna.

Anställningsstopp för läkare finns med i Stockholms läns landstings senaste sparpaket. Thomas Flodin, ordförande i Stockholms läkarförening, befarar att uppsägningar blir nästa steg.

– Det finns oroande tecken i den riktningen. I förhandlingssituationer har arbetsgivaren börjat glida över till att prata om arbetsbrist när det handlar om resursbrist. Det kan mycket väl bli så att rena uppsägningar blir re-

FOTO: TORBJÖRN ZAUGIS
Thomas Flodin.